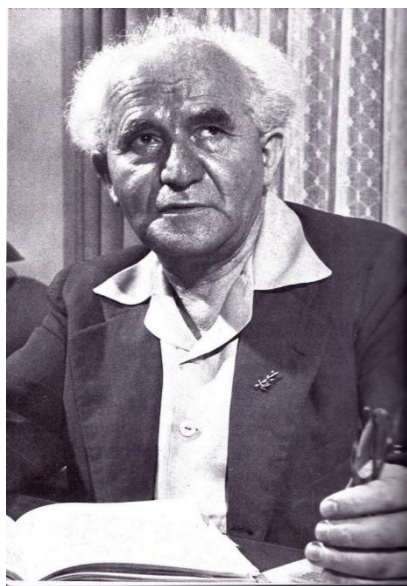

דוד בן גוריון (1946)

שואלים שאלה פשוטה ומשכנעת לכאורה: האמנם לא כבשו הערבים פעם את ספרד, ויצרו שם תרבות מפוארת, ואחר כך גורשו משם – היש להם הזכות לתבוע את ספרד לעצמם, כבית לאומי לעם הערבי? ואמנם כבשו הערבים את ספרד, ויצרו שם תרבות מפוארת – בהשתתפות לא קטנה שלנו, של היהודים. ואחר כך גורשו הערבים, גורשו גם היהודים. האמנם משום כך לערבים זכות על ספרד?

איני מכיר שום טענה המוכיחה בתוקף כה רב את תביעתנו המיוחדת כטענה זו על הערבים וספרד. ואני מסתמך על טענה זו. היש ערבי אחד בעולם החולם על ספרד? היש ילד ערבים אחד בחג'אז, עיראק,

סוריה – היוזע על נהרות ספרד והריה? השמע את שמה? היש ערבי אחד באיזו ארץ שהיא שהקדיש כספו לבנין ספרד? שנתן חייו על ספרד? מה לו ספרד – ומה ספרד לו?

והיהודים? אף יום אחד בחייו לא שכח העם היהודי את ציון, לא חדל להתפלל על שיבתו אליה, לא הספיק לצפות לגאולתה. יש בלי ספק רבים שהיו רוצים לכבוש ארץ זו – או ארצות אחרות. אבל היש עם אחר מלבדנו – האוהב ארץ זו? הרבה עמים ניסו וגם הצליחו לכבוש ארצנו זו – מתוך רצון לכוח, כמו בכל כיבוש אחר, אבל לא מתוך אהבה לארץ, אהבה זו מיוחדת היא לעמנו בלבד. ואהבה זו תמצאו בתוך העם היהודי באשר הוא – לא רק בארצות דיכוי ורדיפות כגון פולין ותימן, אלא גם בארצו החופש, כגון אנגליה וקנדה – אף על פי שמפרידות בינם ובין הישיבה הפיסית של אבותיהם בארץ מאוד שנים.

[...]

שונים הם הדרכים של כיבוש ארץ. אפשר לתפוס ארץ בכוח הנשק, אפשר לרכוש ארץ בתחבולות מדיניות ואמנות דיפלומטיות, אפשר גם לקנות ארץ בעזרת הממון. כל הכיבושים הללו יש להם מטרה אחת: שלטון לשם שיעבוד וניצול. האנגלים כבשו, למשל, את הודו בתחבולות שונות והם שולטים בה בכוח הצבא – ובדרך זו הם רודים במאות מיליוני תושביה. אנגליה וממלכות אחרות כבשו ארצות באפריקה ואסיה למען השיג שווקים לממכר סחורותיהם. גם כיבוש זה מטרתו: ניצול ילידי המקום.

אנו – אין אנו מבקשים את ארץ ישראל לשם שליטה על הערבים הילידים, כמו כן אין אנו מבקשים בה שוק לממכר תוצרת המשק היהודי שבגולה. אנחנו מבקשים בארץ ישראל מולדת – רוצים אנו לתקן בה את מארת הגלות, להתקשר את מקור החיות, היצירה והבריאות – את האדמה, ולחדש את חיינו המולדתיים.

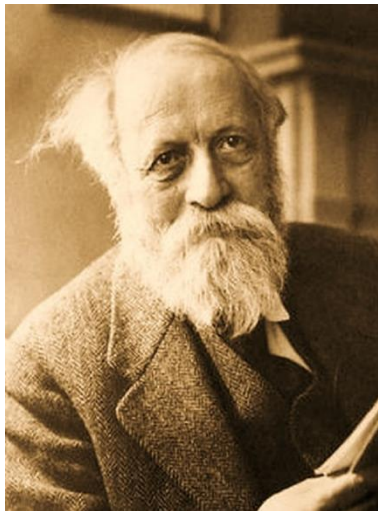
יהודה לייב מאגנס

(מהרבנים הרפורמים בארה"ב ונשיאה הראשון של האוניברסיטה העברית בירושלים)

זוהי ארץ בפני עצמה, ארץ מקודשת לשלוש דתות המאמינה באחדות הבורא. לפיכך אין זו רק ארץ יהודית ולא ארץ ערבית. לערבים יש כאן זכויות טבעיות. הם נמצאים כאן מאות שנים ועובדים את האדמה. ליהודים יש כאן זכויות היסטוריות. מאות שנים התגעגעו על ארץ זו. כאן נוצר התנ"ך. ובזמן האחרון הוכיחו היהודים בעבודתם, שהם ראויים לזכויות היסטוריות אלו. אנו רואים את הזכויות הטבעיות של הערבים ואת הזכויות ההיסטוריות של היהודים כבעלות תוקף שווה מכל המסיבות. אנו רואים את א"י כארץ דו לאומית יהודית ערבית משותפת לשני העמים השמיים הללו. בארץ כזאת אין זה ראוי שעם אחד ישלוט באחר.

מרטין בובר

הציונות מכריזה על זכותו של עם ישראל לחזור ולהשתרש בארצו. דבר זה אומר דרשני ורשאים אנו להורות על זכות משולשת.

הראשונה עומדת על קשר קדומים שאנו קשורים בארץ. שונה זכות זו ממה שנוהגים לקרוא 'זכותנו ההיסטורית'. זכות היסטורית במובן כולל זה איננה קיימת כל עיקר; כי לכל פרק בתולדות העולם, שעליו סומכים בנימוק תביעתה של זכות, קודם פרק אחד, שממנו תוכל להוכיח זכות אחרת. אין איפוא לנמק זכות יתרה מבחינת הזמן. נביח שתימצא שארית מן העמים הקדומים, שישראל גרשם מארץ כנען, האמנם תהיה

הרשות בידם לערער על אותה 'זכות היסטורית' שלנו? קשר קדומים זה, שבו אני מדבר, הוא משהו שונה מזה לגמרי, כוונתי לדבר שיצא מקשר זה: לא זה שאנו מכנים בשם 'תרבות' שהרי אפילו היא בעלת מדרגה גבוהה, אינה יותר מקניין אחד, שבין שאר הקניינים שהיו בתולדות העולם, אלא כוונתי לדבר, המעורר את כל יושבי תבל ויעוררם לעולמים. וכל מי שיוזע ומכיר דבר זה יכיר גם בזכותנו.

אחד העם, 'אמת מארץ ישראל' (1891)

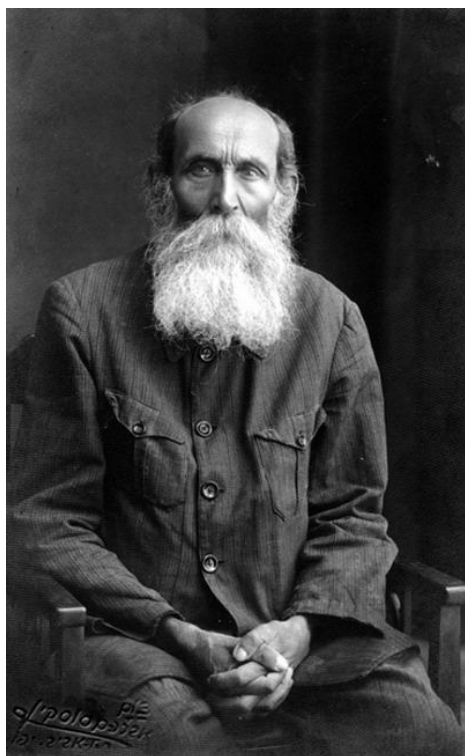

רגילים אנו להאמין בחו"ל, כי ארץ ישראל היא עתה כמעט כולה שוממה, מדבר לא זרוע, וכל הרוצה לקנות בה קרקעות יבוא ויקנה כחפץ לבו. אבל באמת אין הדבר כן. בכל הארץ קשה למצוא שדות-זרע אשר לא יזרעו; רק שדות-חול או הרי-אבן, שאינם ראויים אלא לנטיעות, וגם זה אחר עבודה רבה והוצאות גדולות לנקותם ולהכשירם לכך - רק אלה אינם נעבדים, מפני שאין הערביים אוהבים לטרוח הרבה בהווה בשביל עתיד רחוק. ועל כן לא בכל יום אפשר למצוא אדמה טובה למקנה. לא לבד האיכרים, כי אם גם בעלי אחוזות גדולות אינם מוכרים נקל אדמה טובה שאין בה כל

מגרעת. רבים מאחינו שבאו לקנות קרקע, יושבים בארץ זה ירחים אחדים וכבר תרו אותה לארכה ולרחבה, ואת אשר הם מבקשים עוד לא מצאו.

רגילים אנו להאמין בחו"ל, כי הערביים הם כולם פראי מדבר, עם הדומה לחמור, ואינם רואים ואינם מבינים את הנעשה מסביב להם. אבל שגיאה גדולה היא. הערבי, ככל בני שם, הוא בעל שכל חד ומלא ערמה. כל ערי סוריא וארץ ישראל מלאים סוחרים ערביים, היודעים גם הם לנצל את ההמון וללכת בעקבה עם כל אשר דבר לו עמהם, הכל כנהוג באירופא. רואים ומבינים הערביים, ובייחוד יושבי הערים, את מעשינו וחפצנו בארץ, אבל הם מחשים ועושים עצמם כלא יודעים, לפי שאינם רואים במעשינו עתה שום סכנה לעתידותיהם, והם משתדלים איפוא לנצל גם אותנו, להוציא תועלת מן האורחים החדשים בהיות לאל ידם, ועם זה שוחקים לנו בלבם, האיכרים שמחים בהיווסד בתוכם קולוניא עברית, לפי שמקבלים שכר טוב בעד עבודתם ומתעשרים והולכים משנה לשנה, כמו שהראה הנסיון; ובעלי האחוזות הגדולות שמחים לקראתנו גם הם, לפי שאנו משלמים להם בעד אדמת אבן וחול מחיר רב, אשר לא ראו לפנים גם בחלום. ואולם, אם תבוא עת אשר חיי בני עמנו בארץ ישראל יתפתחו כל כך, עד שיזחקו מעט או הרבה רגלי עם הארץ, אז לא על נקלה יניח זה את מקומו.

א.ד. גורדון, עבודתנו מעתה (1918)

הגילה עתה המימרה, כי אין זכות על ארץ נקנית אלא בדם. זהו אחד הסופיזמים, שקנו להם זכות אזרח בקרב כל העמים, שהצדק המקובל התיר להם להיות חיות טורפות – אחד השקרים המוסכמים. בדם ואש גוזלים את החירות מעם הארץ ומשעבדים את העם ביחד עם הארץ שעבוד זמני, כל זמן שלא תש כוחו של המשעבד, אבל הארץ נשאר תמיד בפועל בידי היושבים עליה ועובדים אותה. הרומאים, למשל, כבשו בדם ואש ארצות רבות, אבל הם משלו בהן רק כל זמן שהיה די כוח בידם להחזיק את המושכות, אולם משנפלו המושכות מידיהם, נשאר שוב הארצות בידי יושביהן ועובדיהן. או, למשל: פולין נכבשה בדם ואש מיד ליד, אבל נשארה בפועל בידי יושביה ועובדיה.

ארץ נקנית בחיים עליה, בעבודה וביצירה. וכך נקנה או נשיב לנו את זכותנו על ארצנו גם אנחנו. יש לנו זכות היסטורית על הארץ, והזכות הזאת נשארה בידינו, כל זמן שכוח חיים ויצירה אחר לא קנה אותה קנין שלם. ארצנו, שהיתה לפנינו 'ארץ זבת חלב ודבש', בכל אופן מוכשרת לתרבות גבוהה, נשארה שוממה, עניה, שפלה מכל הארצות התרבותיות וגם ריקה (בערך). זהו כעין אישור זכותנו על הארץ, כעין רמז, כי הארץ מחכה לנו. בחיים, בעבודה וביצירה נקנה או נאשר את זכותנו ההיסטורית על הארץ.

ובזה גם הקריטריון ליחסנו אל הערבים מבחינה זו. הערבים יושבים על האדמה, ואין אנחנו יכולים לקפח את זכותם ולדחות אותם. אבל גם הם אינם יכולים לקפח את זכותנו על האדמה, שאנחנו יושבים עליה ועובדים אותה. אמנם אנחנו המיעוט, אבל אותה האדמה שקנינו בעבודתנו העצמית, היא שלנו, ואין שום רוב שבעולם יכול לקפח את זכותנו עליה, לקחת מידינו מה שרכשנו בכוח העבודה והיצירה שלנו. השאלה היא בדבר ההתפשטות: למי יש יותר זכות להתפשט על האדמה, שעוד לא נקנתה בעבודה ויצירה. אבל בזה לא הכמות עיקר, כי אם האיכות: כוח החיים והגידול – בדומה למה שיש לראות בממלכת הצמח, – כוח העבודה והיצירה וגם הכוח של מסירות נפש, מי שיעבוד יותר, ייצר יותר, יתן יותר את נפשו, הוא יקנה יותר זכות מוסרית וגם יותר כוח חיוני על הארץ. פה יש התחרות בשלום. ואת הזכות על ההתחרות הזאת בשלום נותנת לנו ביחוד זכותנו ההיסטורית על הארץ.

בנימין זאב הרצל

מתוך אלטנוילנד:

סובלנות לא למדתי בארצות המערב. מאז ומתמיד הסתדרנו עם היהודים, אנחנו המוסלמים, טוב יותר מכם, הנוצרים. כבר בימי המתיישבים היהודים הראשונים בארץ הזאת, בסוף המאה הקודמת, היו מקרים שבהם ערבים בחרו ביהודי כבורר ופנו אליו בבקשה שיישב סכסוכים בינם לבין עצמם. קרה גם שערבים פנו לוועד של מושבה יהודית זו או אחרת בבקשת עצה, עזרה או פסק דין. בעניין הזה באמת לא התגלו קשיים, כל עוד ההשקפות והמגמות של דוקטור גאייר לא ינצחו, נמשיך להיות מאושרים בארץ אבותינו, המשותפת לכם ולנו. "מי זה אותו גאייר, ומה הוא רוצה בכלל? כל היום אני שומע עליו!". פניו של שטיינק האדימו, והוא צעק: "הוא קנאי דתי ארוך, מאחז עיניים, מסית ומדיח ומהתל באלוהים. הוא רוצה להנהיג אצלנו אי סובלנות, המנוול. [...]"

מה קרה לתושבים המקומיים, לערבים המוסלמים, שהיו חסרי אמצעים? לאלה שהיו חסרי כל לא היה מה להפסיד, כך שהם יכלו רק להרויח. והם באמת הרוויחו: מקומות עבודה, תזונה, בריאות. בכל העולם לא היה מקום עני ומעורר רחמים יותר מכפר ערבי בפלשתינה של סוף המאה התשע עשרה. היום חייהם השתנו. הם הפיקו תועלת ממוסדות הרווחה המצוינים, כוח האדם המקומי, שהיה חסין מפני מחלות, נוצל בשלבים הראשונים של ההתיישבות לייבוש הביצות, לחפירת תעלות ולנטיעת עצי האקליפטוס שהבריאו את הקרקע. העובדים האלה זכו לשכר טוב מאד. החברה החדשה קנתה את הקרקעות האלה בזול והפכה אותם לאדמה משובחת. השדות האלה שייכים, לכפר ההוא, על הגבעה. זה כפר ערבי. האנשים המסכנים האלה מאושרים היום הרבה יותר מפעם. הם אוכלים טוב יותר, הילדים שלהם בריאים יותר והולכים לבתי ספר. אמונותיהם ומנהגיהם הישנים לא הלכו לאיבוד; הם רק זכו בחיים נוחים וטובים יותר.

מקורות נוספים:

אין אנו רוצים לוותר על הלאומיות שלנו, אלא לטפח אותה, וזה בשום פנים לא לשם תוקפנות, אלא לשם הגנה עצמית. עם זה רוצים אנו לפתח רגשות ידידות כלפי העמים האחרים, וגם לתרום למען החלשת הניגודים שביניהם. למפעל כזה העם היהודי מסוגל אולי במיוחד, משום שבניו היו מפוזרים זמן רב כל כך בין העמים. [...] צוואתי לעם היהודי: התקינו את מדינתכם באופן שהזר ירגיש טוב בתוכם. [...] כל אדם הוא חופשי ובלתי מוגבל באמונתו או בכפירתו, כמו בלאומיותו. ואם יקרה, שיישבו בתוכם גם בני אמונה אחרת, בני לאום אחר, נעניק להם הגנה מכובדת ושוויון זכויות חוקי. [...] קושי אחר אתה רואה בקיום האוכלוסייה הבלתי יהודית בארץ ישראל. אך מי זה יאמר להרחיקם משם? טובתם ועושרם הפרטי ירבו מתוך שנביא נכסים שלנו. דבר זה יש להסבירו לבני הארץ, שכן הם יזכו לאחים מצוינים, כשם שהשולטאן יזכה לנתינים נאמנים וטובים, שיפריחו חבל ארץ זה, מולדתם ההיסטורית

זאב ז'בוטינסקי

מתוך מכתב משנת 1922:

הטענה הסטטיסטית ("לערבים יותר אדמה משדרושה להם") כנראה מרשימה את השומעים הנוצריים כאן, ואני חושב כי מן הדין הוא שתהיה לה השפעה כזאת גם באנגליה. אפשר להשתמש בטענה זאת גם כתשובה על הבדיחה החביבה של הערבים, כי יש להם אותה זכות על ספרד, כמו לנו על ארץ ישראל. השאלה הראשונה היא: האם אתה זקוק לאדמה? אם אינך זקוק לה, אם יש לך די, הרי אז אי אפשר להסתייע בזכויות היסטוריות. ואפילו אם אתה זקוק לאדמה, תהיה השאלה השנייה: האם אותו עם,

אשר מחזקתו אתה תובע מנה, יוכל לוותר על אותה מנה. שמא תביעה זו תשאיר אותו ללא אדמה? זו הסיבה שיפן שהיא 'אומה צפופה' אינה יכולה בצדק לתבוע אדמה מסין, שהיא 'צפופה' עוד יותר. רק אם גם זה בסדר, בא תורה של השאלה השלישית – זכויות היסטוריות כסיוע לתביעה על חלקת טריטוריה מסוימת, זוהי, אני חושב, נקודת הראות המוסרית של תביעתנו.

מתוך חזית המלחמה של עם ישראל (1940):

הפיכתה של ארץ ישראל למדינה יהודית יכולה להתגשם במלואה, מבלי לעקור את הערבים הארצישראליים ממקומם. כל אלה שטוענים את ההפך מזה (וטענות אלו נפוצות מאוד בקהל) - דעותיהם בלתי נכונות הן בהחלט. שטח התופס למעלה מ-100,000 קילומטרים מרובעים, המאוכלס לפי מידת הצפיפות הממוצעת של צרפת (78 תושבים לכל קילומטר מרובע), מסוגל להכיל יותר מ-8 מיליונים תושבים; לפי הצפיפות של שווייץ (104) - למעלה מ-10 מיליונים; לפי הצפיפות של גרמניה או איטליה (140) - כ-14 מיליון. כיום יושבים בו, אם נחשיב גם את הערבים וגם את היהודים וגם את בני עבר הירדן, כולם ביחד - למעלה ממיליון וחצי תושבים. נשאר עוד מקום פנוי בארץ ישראל כדי לקלוט את רוב תושבי הגטו של אירופה המזרחית-המרכזית- את רובן המכריע של 5 מיליוני הנפשות - בלי להתקרב אפילו למידת הצפיפות של צרפת, שהיא זעומה למדי. אם הערבים לא יחליטו בעצמם כי נוח להם לצאת את הארץ מרצונם הטוב - אין להם כל צורך להגר

שאלה אחרת היא, אם הערבים ימצאו שכל זה הוא יסוד מספיק, כדי לעורר בהם את הרצון להישאר בארץ עברית. אבל אם לא ירצו להישאר, אין המחבר רואה שום טרגדיה או אסון גם בנכונותם להגר. המחבר כבר אמר שאיננו רואה שום הכרח ביציאה זו; ולא עוד, אלא שהיא גם תהיה בלתי רצויה מהרבה בחינות; אבל אם יתברר שהערבים יעדיפו להגר, הרי מותר לדון באפשרות זו ללא שמץ של צער בלב.